

«Αὐτοί εἰσι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν αὐτοῖς, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάνν. 8, 12).

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ.

ΓΕΝΕΣΙΣ

ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΓΕΝΩΝ ΝΗΣΩΝ

καὶ ἡ ἐν ἔτει 1866 ἐπισυμβᾶσα ἔκρηξις τοῦ ἠφαιστείου τῆς νήσου Θήρας (Σαντορίνης).

ὑπὸ Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ἐν προξυρισμῷ καὶ ἐκρήξει εὐρισκόμενα ἠφαιστεία ἢ πυρίπνοκα ὄρη ἀπὸ τοῦ ρήγματος τῆς γῆς, ὅπερ φθάνει εἰς τὰ ἀγνωστα ἡμῖν καὶ ἀπρόσιτα τῆς γῆς βῆθη, ἀναβῆλλουσι μετὰ τῆς ἀτμίδος διάφορα στερεὰ ἀναβλήματα, ἤτοι μύδρους διατύρους, ἄμμοιο, σποδὸν κτλ. δεινὰς ἐπιφέροντα ἐπὶ τῆς περιχώρου καταστροφάς. Ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῶν ἠφαιστειῶν τούτων ἀναβλημάτων εἶνε ὁ περὶ τὸν τοῦ ἠφαιστείου πόρον σχηματισμὸς κωνοειδοῦς βουνοῦ, πιπτόντων περὶ τὸ στόμιον αὐτοῦ τῶν ἀναβηλλομένων μύδρων, λιθαρῶν καὶ ἄλλων ὑλῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι πᾶν μέγα ἠφαιστεῖον, ὡς ἡ Αἴτνη, τὸ Οὔεσουῖον καὶ ἄλλα, φέρει ἄνω ἕτερον ἐπιγενές ὄρος, ἐκ μύδρων, σποδοῦ καὶ λιθαρῶν συνιστάμενον. Τὸ ἐπιγενές δὲ τοῦτο ὄρος κατὰ τὰς ἐκρήξεις τοῦ ἠφαιστείου μεταβάλλει καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος, γινόμενον ἄλλοτε μὲν ὑψηλότερον, ἄλλοτε δὲ χθλακώτερον, πολλάκις δὲ καὶ ὀλόκληρον ἐγκτακρημνίζεται, ἐνῶ ἕτερον ὅμοιον ὄρος γεννᾶται ἀλλαγῇ τοῦ ἠφαιστείου, μεταβάλλοντος θέσει τοῦ στομίου τοῦ πόρου.

Κατὰ τὰς ἐκρήξεις δὲ τοῦ ἠφαιστείου σχηματίζονται συνήθως καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ πρωτογενοῦς καὶ ἀρχαίου βουνοῦ καὶ ἕτεροι κωνοειδεῖς λόφοι, ὅμοιοι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἠφαιστείου ἰστάμενον, δι' ὧν ἀναφυσῶνται ὁμοίως διάφορα ἀέρια καὶ στερεὰ ἀναφυσήματα. Οἱ κῶνοι δὲ οὗτοι σχηματίζονται, διασχίζομένου τοῦ ὄρους ὑπὸ πολλῶν ρηγμάτων, τὰ ὁποῖα διήκουσι μέχρι τοῦ πόρου τοῦ ἠφαιστείου, φέρουσιν εἰς συγκαίνωνίαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μετὰ τῶν ἐν τῷ πόρῳ ὑπάρχουσῶν ὑλῶν. Πλεῖστον δὲ τοιαῦτα παραδείγματα ἔχομεν κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Οὔεσουῖου, τὴν ἐπισυμβᾶσαν τῷ 1794 ἐγενήθη 900 πόδας ὑπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ κρατῆρος ρήγμα, ἔχον μῆκος 3000 ποδῶν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθησαν 8 μικροὶ κῶνοι. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν δὲ τῆς Αἴτνης ὑπάρχουσι 700 περίπου τοιοῦτοι παρασιτικοὶ κῶνοι, οἵτινες κατὰ διάφορους ἐποχὰς ἐσχηματίσθησαν, ἀναφυσήσαντες ἀτμίδας καὶ μύδρους καὶ ἐκχύσαντες ρύακα.

Ὅπως δὲ ἐπὶ τῶν πλευρῶν μεγάλων ἠφαιστειῶν ἐσχηματίσθησαν τοιοῦτοι παρασιτικοὶ κῶνοι, οὕτως ἐγεννήθησαν καὶ μικρὰ ἠφαιστεία ἐπὶ διαφόρων τῆς γῆς τόπων, ἀπαξ μόνον ἐνεργήσαντα, μείναντα δὲ ἔκτοτε εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ταύτην κατάστασιν.

Τοιαῦτα ἠφαιστεία ἔχοντα ὀλίγων τινῶν ἑκατοντάδων ποδῶν ὕψος, συνίστανται κυρίως ἐκ μύδρων, λιθαρῶν καὶ σποδοῦ, σπανίως δὲ καὶ ἐκ ρύακος. Εὐρίσκονται δὲ ὅτε μὲν ἐν γειτονείᾳ μεγάλων ἠφαιστειῶν ἀσβέστων, ὅτε δ' ἐν χώραις ἔ.θα πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων οὐδεμίᾳ τῆς γῆνιου ἠφαιστειότητος παρετηρήθη ἐνέργεια. Ἡ πολλαχῶς δὲ γῆς ὑπαρξίς τῶν ἠφαιστειογενῶν τούτων βουνοῶν ὑπομαρτυρεῖ, ὅτι ὑπὸ πᾶσαν χώραν ὑπάρχει καὶ ἠφαιστειογόνος αἰτία. Εὐρίσκονται δὲ τοιαῦτα ἐν Κλερμόντῃ τῆς Γαλλίας, ἐν τῇ Παρραρηνίῳ Πρωσσίᾳ, ἐν Καταλωνίᾳ, ἐν Ἑλλάδι, Μικρᾷ Ἀσίᾳ κτλ.

Ἄν ὅμως ὑπὸ τινα χώραν ἡ ἠφαιστειότης τῆς γῆς δὲν ἐνεργήσῃ ἀπαξ μόνον, ἀλλ' ἐξακολουθήσῃ ἐνεργοῦσα ἀδιαλείπτως ἢ περιοδικῶς, ἀναφυσῶσα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διάφορα στερεὰ ἀναβλήματα καὶ ρύακα (λάβαν), τότε σχηματίζεται κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου μικρὸν ἠφαιστεῖον, ὅπερ προϊόντος τοῦ χρόνου κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐκρήξεις δύναται νὰ λάβῃ μείζονας διαστάσεις καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στάδιον τῶν μεγάλων ἠφαιστειῶν. Παράδειγμα δὲ τοιοῦτου σχηματισμοῦ παρέχει ἡμῖν τὸ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀμερικῇ ἠφαιστεῖον *Isoalcor* γεννηθὲν τῷ 1770 καὶ ἔχον σήμερον ὕψος 2500 ποδῶν. Ἐκεῖ ἔνθα ταῦν εὐρίσκεται τὸ ἠφαιστεῖον τοῦτο, ὑπῆρχον μέχρι τοῦ 1769 ἐκτεταμένα κτηνοτροφεῖα· κατὰ τὰ τέλη ὅμως τοῦ ἔτους τούτου ἐπῆλθον σεισμοὶ δεινοί, μέχρις οὗ τὴν 23 Φεβρουαρίου 1770 οὐ μακρὰν τῶν κτηνοτροφειῶν διερράγη ἡ γῆ καὶ ἤρχισαν ἐκρήξεις δεινὰι μεταβαλοῦσαι τὴν πεδινὴν ἐκείνην χώραν εἰς ὄρος φερὸν τρεῖς κορυφάς, ὧν ἡ ὑψίστη, ὡς ἐρρήθη, ἔχει ὕψος 2500 ποδῶν.

Ὅπως ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἐσχηματίσθησαν ἐν ἱστορικοῖς χρόνοις ὄρη ἠφαιστεία, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν, καὶ ἀνέδυσαν ἐξ αὐτοῦ νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς, ὧν αἱ πλεῖστοι ὀλίγιστον χρόνον διετέλεσαν, καταστραφεῖσαι εὐκόλως ὑπὸ τῶν κυμάτων, μὴ συνεχόμενων πρὸς ἀλλήλα τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς μύδρων καὶ λίθων. Δυνατὸν δὲ ὅμοια φαινόμενα νὰ συνέβησαν καὶ ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἔχομεν ἱστορικὴν εἰδήσιν. Αἱ ἠφαιστειογενεῖς αὗται νῆσοι διακρίνονται τῶν δι' ἐξάρσεως τοῦ θαλασσοῦ βυθοῦ γεννηθεισῶν ἐκ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς πυριγενῶν πετρωμάτων, δηλαδὴ τῶν μύδρων, βολίδων, ρύακος κτλ. Τοιαῦται νῆσοι πλεῖστοι ἠφαιστειογενεῖς, κατὰ σειρὰν τεταγμέναι ὑπάρχουσι, πρὸ πάντων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ, ἐν ᾧ καὶ πολ-

λαι κοραλλιογενείς, ἐκ κοραλλίων μόνον συνιστάμεναι. Παράδειγμα νήσου καταστραφείσης παρέχει ἡμῖν ἡ πλησίον τῆς Παντελαρίας γεννηθεῖσα *Ἰουλλά*, ἣτις μετὰ ἐξάμηνον ὑπαρξίν κατεστράφη ὑπὸ τῶν κυμάτων. Ὁμοίαι νῆσοι ἐγεννήθησαν καὶ ἀλλαχοῦ γῆς π. χ. πλησίον τῆς Πονδεχειρίας εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, πλησίον τῆς Ἰσλανδίας κλπ.

Παράδειγμα διδακτικώτατο καὶ νεώτατον σχηματισμοῦ νήσου, γεννηθείσης τῇ ἐνεργείᾳ τῆς ἠφαιστεϊότητος τῆς γῆς, παρέχει ἡμῖν ὁ κόλπος τῆς νήσου *Θήρας* (Σαντορίνης). Ἡ νῆσος αὕτη, ἔχουσα σχῆμα ἰππεῖου πετάλου, ἀπετέλει ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις μετὰ τῶν νήσων *Θηρασίας* καὶ *Ἀσπρονησίου* ἕνα καὶ μόνον πελώριον κρατῆρα, οὐτινος ἡ μείζων διάμετρος ἦτο 10,000 μέτρων, ἡ ἐλάσσων δὲ 6,000. Ἐνήργησε δὲ ὁ κρατῆρ οὗτος πολλάκις καὶ ὅτε ἐπ' αὐτοῦ κατῴκουν προϊστορικοὶ ἄνθρωποι, ὅτε ἀνεβλήθη καὶ μετὰ γάλη ποσότης ἠφαιστείας σπιδοῦ, ἣτις κατεκάλυψεν ἅπαν τὸ ἠφαιστεῖον καὶ ἀπετέλεσε τὸ φαίλευκον ἐκεῖνο στῶμα, ὅπερ κοινῶς καλεῖται *ποριζολάρα* ἢ *θηραϊκὴ γῆ*. Διαρραγεῖς ἀκολουθῶς ὁ κρατῆρ οὗτος καὶ ὑπὸ τῶν ὑδάτων διαμελισθεὶς ἐχωρίσθη εἰς τὰς τρεῖς νήσους, *Θήραν*, *Θηρασίαν* καὶ *Ἀσπρονησίαν*, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀπετέλεσε τὴν νῦν τῆς Θήρας κόλπον. Δὲν ἔπαυσεν ὅμως ἐνεργῶν τὸ ἠφαιστεῖον τοῦτο, ἀλλὰ πολλάκις ἀκολουθῶς ἐνήργησεν ἐν ἱστορικοῖς χρόνοις, ὅτε κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐσχηματίσθησαν ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κόλπου, ἐν ᾧ καὶ τὸ σιόμιον τοῦ ἠφαιστείου πόρου, νησίδρια διάφορα, *Καυμέναι* καλούμενα (*Μικρά*, *Μεγάλη*, *Νέα Καυμένη*). Ἡ νεωτάτη ἔκρηξις ἐγένετο τῷ 1866, ὅτε παρὰ τὴν *Νέαν Καυμένην* ἐσχηματίσθησαν ὁ *Γεώργιος* καὶ ἡ *Ἀφροέσσα*. Τὴν ἔκρηξιν ταύτην ὡς περιεργον καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἡμῶς τοὺς Ἕλληνας θέλομεν περιγράψαι ἐν τοῖς ἐξῆς συντόμως.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ ρηθέντος ἔτους ἐγεννήθη αἴφνης πρὸς νότον τοῦ μικροῦ ἐκρηξιγενεοῦς κώνου τῆς νήσου *Ἐας Καυμένης* ρῆγμα, συγχρόνως δὲ αἱ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσαι θεριναὶ κατοικίαι ἤρχισαν νὰ συνιζάνωσι βραδέως. — Ἐτι δ' ἀπωτέρω πρὸς νότον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ θάλασσα ἐγένετο θερμότερα, σχηματίσασα μάλιστα καὶ πίδακα ὑπὸ τῶν ἀναφυσωμένων ἀέρων. Κατὰ τὴν 1 δὲ Φεβρουαρίου ἐπὶ τῆς ἰδίας ταύτης θέσεως ἐράνη ἀναδύων ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης μέλας ἐκ βύακος (λάσθας) βράχος, πέριξ τοῦ ὁποῦ ἀνεφυσῶντο βικίως ἐκ τῆς θαλάσσης ἄτμοι, τὴν δὲ νύκτα ἐνεφανίζοντο λευκίζουσαι φλόγες, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὡς φάσματα χορεύουσαι. Ἀκολουθῶς παρὰ τὴν πρῶτον ἀναδύσαντα βράχον προσετέθησαν καὶ ἄλλοι ὑπὸ ἰσχυρὰ δὲ ἐκρήξεως φαινόμενα, ἅτινα ἰδίως τὴν νύκτα καθίστων τὸ θέαμα μεγαλοπρεπές, ἤρχισε νὰ σχηματίζεται ὁ νέος ἐκρηξιγενὴς κῶνος, ὁ πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιλέως

τῶν Ἑλλήνων ἐπικληθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς *ἠφαιστεῖον Γεώργιος*, ὅστις ἔκτοτε μετὰ τῆς νέας Καυμένης εἰς μίαν συνηνώθη νήσον. Ἡ τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου *Β. Ρούφου*, ἔσπευσε πρῶτη διὰ τῆς ἀτμομημιολίας *Ἀφροέσσης* ν' ἀποστείλῃ ἐπιστημονικὴν ἐπιτροπὴν, συνισταμένην ἐκ τοῦ μακαρίτου *Ἰουλλου Σμίτ*, διευθυντοῦ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου Ἀθηνῶν, τῶν κυρίων *Ἡρ. Μητροπούλου* καὶ *Ἀρ. Χριστομάου*, καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου, τοῦ μακαρίτου *Π. Βυγιοῦκα* ἐπιθεωρητοῦ τῶν μεταλλείων καὶ τοῦ μακαρίτου *Παλάσκα* πλοίαρχου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας παρέμεινε μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου παρὰ τὸ ἠφαιστεῖον, σπουδάζουσα ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ φαινόμενα.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ περίπου χρόνον πρὸς τὰ νοτιοδοτικὰ τῆς *Νέας Καυμένης* ἀνέδυσαν ἐκ τῆς θαλάσσης ἕτεροι ὄγκοι βύακος καὶ ἐσχημάτισαν τὴν ἐπίσης μετὰ τῆς *Νέας Καυμένης* ἐνωθεῖσαν νέαν νήσον καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπικληθεῖσαν *Ἀφροέσσαν*.

Καὶ οὕτω ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδας ἐξηκολούθει τὸ ἠφαιστεῖον ἠπίως νὰ ἐνεργῇ, ὥστε ἡ ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ ἠδύνατο ἀρόβως ν' ἀναρχιζαται ἐπὶ τοῦ πλαισίου τῆς *Νέας Καυμένης* καὶ ἐκεῖθεν νὰ σπουδάζῃ τὸ ἠφαιστεῖον. Περὶ τὰ μέσα ὅμως τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1866 ὁ παροξυσμὸς τοῦ ἠφαιστείου ἐξεδηλώθη διὰ φαινομένων δεινοτάτων καὶ σπανίων, ἅτινα προσεῖλκυσαν διαφόρους γεωλόγους καὶ περιέργους ἐκ πολλῶν τῆς Εὐρώπης χωρῶν. Οἱ πάταγοι τῶν ἐκ τοῦ Γεωργίου ἀναφυσωμένων ἀτμῶν κατέστησαν ἰσχυρότατοι δὲ ἠκούοντο δὲ μόνον βρόμοι ὑπόγειοι καὶ μυκηθμοὶ φρικώδεις, ἀλλὰ καὶ συριγμοὶ ὀξύτατοι καὶ ἀνυπόφοροι εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα. Τέλος ὁ ἤχος οὗτος καὶ ἡ παραγαγοῦσα αὐτὸν ἔντασις ἔφθασαν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν, ὅτε ἐξεβράχθησαν οἱ ἐν τῷ ἠφαιστείῳ πόροι ἐγκεκλεισμένοι ἄτμοι. Τότε ἡ ἐξ ἀμίδος καὶ σποδοῦ ἀναφυσθεῖσα στήλη, ἔφθασεν εἰς ὕψος 3000 μέτρων, αἱ ἐπὶ τῆς νέας Καυμένης οἰκίαι ἐντελῶς καταστράφησαν, ὄγκος δὲ λίθων 9 κυβικῶν μέτρων κατασυνέτριψε τὴν ἐκεῖ ὑπάρχουσαν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμομημιολίας *Ἀφροέσσης*, ἣτις τότε εὐρίσκετο ἐν τῷ πορθημῷ, τῷ ὑπάρχοντι μετὰ τῆς *Νέας* καὶ *Μικρῆς Καυμένης*, κατέπεσε μύδρος διάπυρος, διατρήσας τὸ κατὰστρωμα καὶ θέσας εἰς κίνδυνον τὴν πυριταποθήκην αὐτῆς· διὰ τοῦτο ἠναγκάσθη τὸ πλοῖον νὰ ἀπέλθῃ κίπτον τὰς ἀγκύρας καὶ ἀφίενον ἐπὶ τοῦ νησιδρίου τὴν ἐπιτροπὴν, ἣν ἐνόμισεν ἀπολεσθεῖσαν. Ἄλλος μύδρος καταπεσὼν ἐπὶ τινος μικροῦ πλοίου, παραπλευρῶς ὁρμούντος πρὸς παραλιάν Ἐθραϊκῆς γῆς, τὸ κατέκαυεν ὅλοσχερῶς, ἕτερος δὲ μύδρος ἐφόνευσε τὸν πλοίαρχον τοῦ ἰδίου τούτου πλοίου,

ὅστις εὐρίσκειτο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐνῶ εἰσέρχεται ὅπως σωθῆ εἰς τινὰ οἰκίσκον.

Τὸν μέγιστον ὅμως τῶν κινδύνων διέτρεξεν ἡ ἐπισημονικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις, ὡς προεῖρήται, εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ κώνου τῆς Νέας Καϋμένης, σπουδάζουσα τὰ φαινόμενα. Πανταχοῦ περὶ αὐτῆς κατέπιπτον διάπυροι μύδροι καὶ σποδός, εὐτυχῶς ὅμως ἐσώθη καταφυγούσα εἰς ῥήγματα τινὰ τῶν βράχων τῆς Νέας Καϋμένης. Μικρὰ ὅμως θρύμματα ρύακος διάπυρα, κατέπεσαν καὶ ἐπ' αὐτῶν, εἰσελθόντα καὶ εἰς αὐτὰ αὐτῶν τὰ θυλάκια, ἅπαντα δὲ τὰ μέλη αὐτῆς ἐσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τοῦ ἀπειλήσαντος αὐτὰ ἐπὶ ὄραν βεβαίου θανάτου.

Ἐτερον δὲ ἐκ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων καὶ συγχρόνως σπανιοτέρων φαινομένων κατὰ τὴν ἑκρηξίν ταύτην ἦσαν φλόγες, αἵτινες ἀνεφυσῶντο ἐκ τῶν ρηγμάτων τοῦ ρύακος. Τὸ σπάνιον τοῦτο καὶ διαφιλονεικούμενον φαινόμενον ἀντελήφθησαν ἐκρινῶς ἅπαντες οἱ φυσιοδίφαι, οἱ σπουδάζαντες τὴν ἑκρηξίν ταύτην. Εἰς ἕκαστον τοῦ ἠφαιστείου σφυγμὸν ἀνῆρχοντο φλόγες ἰσχυρῶς σπινθηροβολούσαι, ὧν ὁ μὲν πυρὴν εἶχε χρῶμα κυανίζον λευκόν, τὸ δὲ περιβλήμα ὑγιγιόν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου ἔλαβον χώραν πάλιν ἀναβολαί σποδοῦ καὶ μύδρων μετὰ σεῖοντος βρόμου, ὁμοίου πρὸς τὸν ψόρον, ὃν τελεῖ ἀμαξοστοιχία διερχομένη διὰ σύριγγος· ὡς δὲ διηγείται προκρητητῆς τις, ἀνῆρχετο αἰφνιδίως πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡ στήλη ὑπὸ πικνοῦς στροβίλους, ἔτρετο ἐκεῖ πρὸς στιγμὴν τινα ἀκίνητος καὶ διελύετο ἀκολούθως, ἐνῶ συγχρόνως κατέπιπτον σποδός, λιθάρια καὶ μύδροι διάπυροι.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα τοῦ ἠφαιστείου ἐξηκολούθησαν ἄχρι τοῦ 1872, ἡπιώτερον ὅμως. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ὁ κώνος τοῦ Γεωργίου, ὅστις συνηνῶθη μετὰ τῆς Ἀρροέσης καὶ τῆς Νέας Καϋμένης, ἔλαβεν ὕψος 118μ. — Καὶ νῦν ἐνεργεῖ τὸ ἠφαιστεῖον δεικνύον φαινόμενά τινα ἡπικ ζωῆς, φαίνεται ὅμως ὅτι πρόκειται νὰ κοιμηθῆ τὸν βελὸν αὐτοῦ ὑπνον, ὅπως καὶ πάλιν ἀφυπνιζόμενον θέσῃ εἰς κίνδυνον μεταγενεστέρας γενεᾶς.

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝ Τῷ ΟΥΡΑΝῷ

ἐκτοῦ συγγράμματος τοῦ Καμίλλου Φλαμπαριώνο

· Ἄστεροδεντα Ὀνειραί.

Μετάφρασις ὑπὸ Κ. Δ. Ζ.

VI

Εἰς ἑκατὸν ἑκατομμύρια δισεκατομμυρίων
λευγῶν.

Ἐξακολουθῶν τὸ οὐράνιον ταξίδιον μου, κατέλιπον τὸ ἡλικιὸν σύστημα τοῦ ἄλφκ τοῦ Κεντάρου,

ἵνα ῥιφθῶ εἰς τὰ ἀστερόδεντα βᾶθη τοῦ Νοτίου Σταυροῦ. Διηρχόμεν ἄκτὰς ἡλιώτιδας καὶ ἐρήμους νυκτός, βλέπων περὶ ἐμὲ φεύγοντας ἀστέρας, οἵτινες μ' ἐθάμβουν ἔπι στιγμὴν βυθιζόμενοι εἶτα ἐν τῇ ἀπέριφ νυκτί. Ἡ κανονικὴ κατάστασις τοῦ σύμπαντος εἶνε ἡ νύξ καὶ ἡ σιγὴ φῶς μόνον περὶ τοὺς ἡλίους καὶ τοὺς κόσμους ὑπάρχει, θόρυβος ὑφίσταται μόνον ἐν τῇ ἀμέσφ αὐτῶν γειτονίᾳ, ἐν ταῖς ἀτμοσφαιραῖς αὐτῶν. Παράπλεον τὰ ἀστρική συμπλέγματα, παρετῆρουν ἀπέριφους χώρας κυλινδουμέναις ἐν φωτὶ ξένφ ἡμῖν, καὶ ἐνόμισα ἐνίοτε ὅτι ἠσθάνθην ἠλεκτρικοῦς συντιναγμούς, μαγνητικὰς δονήσεις, ἀρίστα τινα αἰσθήματα ἐξαγγέλλοντά μοι, δι' εἶδους τινος κχαξίξ, ὅτι σφαίραι τοιαῦται εἶνε ἀκατοίκητοι δι' ὑπάρξεις τοῦ ἡμετέρου εἶδους, καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ ὄντων δαφρόως ἡμῶν αἰσθανομένων. Ἐνθυμοῦμαι ἰδίᾳ ὅτι διήλθον ἐν τῇ πτώσει μου συμπλέγμα τι πολυχρῶν κόσμων, ὑπὸ τριῶν φωτιζόμενον ἡλίω: βουθινερύθρου, σμαραγδοπρασίμου καὶ σαπφειροκυάνου, καὶ τόσον παραδόξως φωτιζομένων ὑπὸ τοῦ πλαστοῦ τούτου φωτός, — πλαστοῦ δι' ἡμᾶς, φυσικοῦ δι' αὐτοῦς — ὥστε διηρώτων ἐμαυτὸν μήτοι πρόκειμαι τὸ παίγιον ὄνειρου, καὶ ἐὰν πράγματι τοιαῦτα δημιουργήματα δύνανται νὰ ὑφίστανται, περὶ οὐ ἐν τούτοις δὲν ἔπρεπε νὰ ἀμυθίζω οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, ἀφοῦ ἐγὼ αὐτὸς παρετῆρησα πολλάκις διὰ τοῦ τηλεσκοπέου, τοὺς ὀμίλους τούτους τῶν ἐγγχρῶν ἡλίω, τοὺς τοσοῦτον γνωστοῦς εἰς τοὺς ἀστρονόμους. Ἐσταμάτησα, προσήγγισά τινα τῶν κόσμων τούτων, καὶ εἶδον αὐτὸν κατοικούμενον ὑπὸ ὄντων, ἅτινα ἐφαίνοντο ὑπὸ φωτός ἐξυφασμένα· εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν βεβαιότατα οἱ κάτοικοι τοῦ ἡμετέρου πλανήτου θὰ ἐφαίνοντο τοσοῦτον σκοτεινοί, βραεῖς καὶ χονδροειδεῖς ὥστε θὰ ἠρώτων καὶ οὗτοι ἐπίσης ἐκτουῦς, ἐὰν παχγάματι ζῶμεν ἡ αἰσθανόμεθα τὸ ζῆν.

Οἱ ἀστέρες οὗτοι κατοικοῦνται ὑπὸ ὀργανισμῶν ἀεριομόρφων, ὧν ἡ λαμπηδὼν ὑπερέχει τῆς σαρκὸς τῶν θαλλερότερων ρόδων, τῶν ἀπιλοτέρων κρίνων. Τὰ ὄντα ταῦτα ζῶσι ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρας, ἣν ἀναπνεύουσι, χωρὶς νὰ βλέπωσιν ἐκτὰ καταδεδδικασμένα, ὡς οἱ κάτοικοι τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, νὰ σφάζωσι διηνεκῶς ἀναριθμητά ζῶα, ἵνα πληρώσωσι τὸ σῶμα των. Τὸ κἄλλος αὐτῶν, ἡ λαμπρότης, ἡ ἐλαφρότης μοὶ ἀνέμνησαν, κατ' ἀντίθεσιν, τοὺς, ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Γῆ βίου ἀπαιτουμένους, ὄρους. Ἐσκαπτόμενη ὅτι ἡ κτηνώδης δύναμις τοῦ ἰσχυροτέρου δεσποζει κατ' ἐξοχὴν ἐνταῦθα, ὅτι ἐκκατομμύρια ζῶων φονεύονται καθημέραν, ἵνα ἀσφκλίσωσι τὴν ὑπάρχσιν ἄλλων, ὅτι ὁ πόλεμος εἶνε φυσικὸς μεταξὺ τῶν ζῶων νόμος, καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης εἰσέτι τοσοῦτον ὀλίγον ἔχει ἀπαλλαγῆ τῆς κτηνώδους βαρβαρότητος, ὥστε σχεδὸν ὅλοι οἱ λαοὶ ἐξακολουθοῦν ν' ἀποδέχωνται, ὡς κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, τὴν δουλείαν, τὸν ἀνδραποδισμόν· ἀπεδείκνουν εὐρισκόμενος τοσοῦτφ μικρὰν